

27.01.2025

5-А-Б кл.

Історія

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Кіммерійці, скіфи, сармати на теренах України.

Мета уроку: сформувати уявлення учнів про розселення кіммерійці, скіфи, сармати на території України, їх основні заняття, повсякденне життя та духовний світ; зіставити хронологічні межі кіммерійської, скіфської, сарматської історії з історією тогочасних держав Передньої Азії; розвивати вміння аналізувати, порівнювати, робити висновки; виховувати зацікавленість учнів до історії

Актуалізація опорних знань

«Хмаринка понять»

Поясніть значення слів з теми.

Синтез думок

Мотивація навчальної діяльності

На теренах України за стародавньої доби проживали різні народи. У I тис. до н. е. населення продовжувало займатися землеробством і скотарством. А в степах Північного Причорномор'я протягом IX ст. до н. е. — III ст. н. е. по черзі панували войовничі народи — кіммерійці, скіфи, сармати.

Вивчення нового матеріалу

Основні заняття:

- Першими на території України почали виплавляти залізо з болотяної руди.
- Винайшли горно та навчилися виплавляти високоякісну сталь, з якої робили зброю.

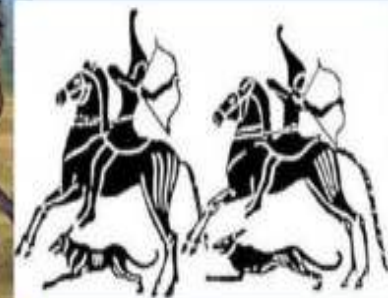

Пластина – прикраса
ремня VIII ст. до н.е. З
кургану Висока Могила
поблизу с. Балки,
Запорізька обл.

Основні заняття:

- Кочове скотарство, провідну роль у якому відігравало конярство.

Робота з поняттями (запишіть)

Робота з картою

- За допомогою карти та її легенди з'ясуйте, яку інформацію про кімерійців можна дізнатися.
- Хто був сусідами кімерійців? Як склалися їхні відносини?

Робота з візуальними джерелами

Кіммерійці (розпис на етрусській вазі VI ст. до н. е.)

Золоті прикраси кіммерійців

Завдання

- 1. Уважно розгляньте ілюстрації та з'ясуйте, що вони «розповідають» про кіммерійців.*
- 2. Визначте за ілюстраціями основні заняття кіммерійців,*

Робота з поняттям (запишіть)

Скіфи — перший народ, який створив державу на теренах України. Так само, як і кіммерійці, вони прийшли зі сходу. Скіфи перемогли кіммерійців та утворили велику державу, що проіснувала до III ст. до н. е.

Скіфи на території України.

- Скіфи – войовничі кочові племена, що заселяли територію між річками Доном, Дунаєм та Дніпром, а також частину Криму у VII – III ст. до н. е.

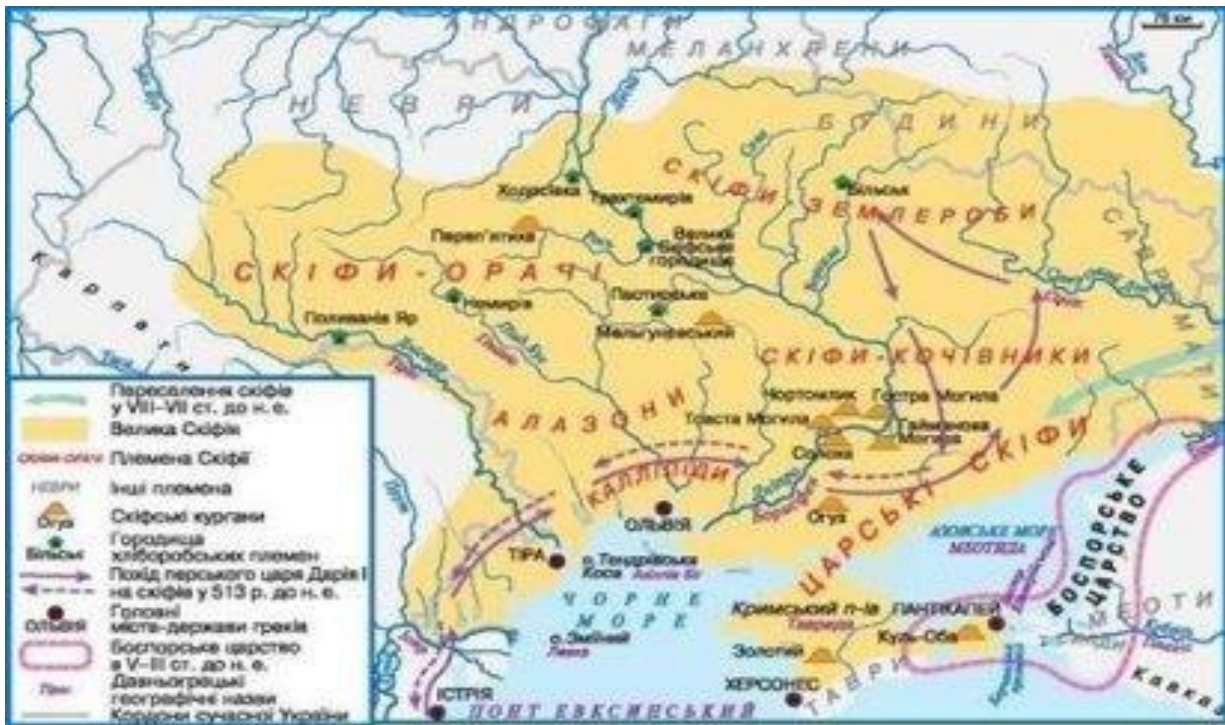

Основні заняття:

- Скіфи-кочівники – розводили коней.
- Скіфи-орачі і скіфи-землероби вели осілий спосіб життя і займалися землеробством, використовували дерев'яний плуг.
- Займалися садівництвом, ремеслами, торгівлею.

Робота з картою

Завдання

1. Коли на теренах українських земель панували скіфи?
2. Як називалася держава скіфів? Які народи її населяли?
3. Які групи населення Великої Скіфії позначили на карті історики за свідченнями Геродота?
4. Визначте за назвами груп скіфів заняття жителів Великої Скіфії.

Робота з візуальними джерелами

- Найдавнішими спорудами на території України є кургани. Їх називали "пірамідами південних степів", оскільки перші скіфські кургани – ровесники єгипетських пірамід.
- Поряд з ними вирости й давні скульптури, які згодом стали називати кам'яними бабами.

Скіфська пектораль

Хвилинка відпочинку (руханка)

Робота з першоджерелами

ІСТОРИЧНА ЦІКАВИНКА

Геродот про життя і звичаї скіфів розповідав, що зветься вони кочовиками, бо в них немає хат, а живуть вони в кибитках, з яких найменші бувають чотириколісні; вони цілком закриті *повстю* — цупким матеріалом з вовни; вони непроникні ні для води, ні для снігу, ні для вітрів.

У ці вози запрягають по дві й по три пари волів. У таких кибитках їдуть жінки, а чоловіки мандрують верхи; за ними сунуть отари овець, стада корів і табуни коней. На одному місці живуть, доки вистачить трави для худоби, а потім переходять в іншу місцевість.

Їдять варене м'ясо, п'ють молоко.

Зовнішньо сармати дещо нагадували скіфів. Ось, наприклад, як описував **аланів** сучасник: **“Вони високі на зріст, вродливі і світловолосі, а лють в їх очах вселяє жах”**.

На думку лінгвістів, слово «сармат» походить від давньоіранського слова «саоромант», що означає – **«підперезаний мечем»**.

Античний історик Геродот свідчить, що прашури сарматів проживали на схід від скіфських племен за річною Танаїс (Дон).

Геродот наводить легенду про походження сарматів – нібито сармати – це нащадки скіфів та амазонок, і головна різниця між племенами була в тому, що сарматам не

вдалося добре вивчити мову своїх батьків, «тому савромати розмовляють скіфською мовою, яка здавна є зіпсованою»

Сарматські племена належали до центральної частини кочового і іраномовного світу, які проживали у I тис. до н.е. в степах між Алтаєм та Дунаєм.

Наймогутнішими сарматськими племенами були язиги, роксолани, аорси, сіраки та алани.

У сарматському суспільстві велику роль відігравали жінки. Не випадково грецькі історики називають сарматів «підданими жінок».

Майже 600 років сармати наводили жах на античний світ, але у III ст. н. є. їхньому володарюванню в українських степах настав кінець. Спершу нищівного удару їм завдали **готи** — германські племена, які просунулися з Північного Заходу, а в другій пол. IV ст.. н. є. їх добили **гуни** — нові кочівники, що з'явилися у степовій Україні з Центральної Азії.

Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/m-5mNlwQ7Tw?si=HNo9kGhDc9xX5oyY>
Бесіда

- Які народи мешкали на теренах України в I тис. до н. е.?
- На основі яких історичних джерел учені відтворили історію кочових народів на теренах сучасної України?
- Хто такі кочівники?
- Що було основою господарства кочівників?
- Як це впливало на спосіб їхнього життя?
- Що означає поняття «пектораль» та «скіфський курган».
- Чому до нашого часу не дійшло жодного поселення кіммерійців, скіфів та сарматів.

Домашнє завдання:

*Прочитати § 23, опрацювати опорний конспект.

*Записати пояснення:

Кіммерійці – це

Скіфи – це

Сармати – це

Основні заняття цих народів.

Повторити тему «Розвиток системи літочислення»

Завдання надсилайте на освітню платформу Human або ел. адресу
nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіхів у навчанні!